EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 10.6.2016
COM(2016) 395 final

ANNEX 1

LISA

järgmise dokumendi juurde:

Ettepanek: Nõukogu otsus

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgul vastu võetud kokkuleppe Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta

Pariisi kokkulepe

Pariisi kokkulepe

Kokkuleppeosalised,

olles Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsiooni (edaspidi *konventsioon*) osalised;

lähtudes Durbani tõhustatud meetmete platvormist, mis on loodud konventsiooniosaliste konverentsi seitsmeteistkümnendal istungjärgul vastuvõetud otsusega 1/CP.17;

püüdes saavutada konventsiooni eesmärki ning juhindudes selle põhimõtetest, sealhulgas võrdse kohtlemise ning riikide ühise, kuid diferentseeritud vastutuse ja vastava suutlikkuse põhimõttest riigiti erineva olukorra valguses;

tunnistades vajadust kliimamuutuste otsese ohu vastu tõhusate ja edumeelsete sammude astumiseks parima kättesaadava teadusliku teadmuse alusel;

samuti tunnistades arenguriikidest osaliste erivajadusi ja eriolukorda, eriti nende riikide puhul, kes on iseäranis haavatavad kliimamuutuste ebasoodsa mõju suhtes, nagu on määratletud konventsioonis;

võttes täiel määral arvesse kõige vähem arenenud riikide erivajadusi ja eriolukorda seoses rahastamise ja tehnoloogiasiirdega;

tunnistades, et osalisi võivad mõjutada mitte üksnes kliimamuutused, vaid ka kliimamuutuste ohjamiseks võetavate meetmete mõju;

rõhutades olemuslikku seost ühelt poolt kliimamuutuste vastu suunatud tegevuse, kliimamuutuste vastu võetavate meetmete ja kliimamuutuste mõju ning teiselt poolt jätkusuutlikule arengule õiglase juurdepääsu ja vaesuse likvideerimise vahel;

tunnistades toiduga kindlustatuse tagamise ja nälja kõrvaldamise esmatähtsust ja toidu tootmissüsteemide erilist haavatavust kliimamuutuste ebasoodsa mõju suhtes;

võttes arvesse tööjõu õiglase ümberpaigutamise ning inimväärsete töövõimaluste ja kvaliteetsete töökohtade loomise vajadust kooskõlas riiklikult määratud arenguprioriteetidega;

teadvustades, et kliimamuutused on inimkonna ühine mure, peaks iga osaline kliimamuutuste ohjamise meetmete rakendamisel järgima, edendama ja arvestama oma kohustusi seoses inimõigustega, õigusega tervisele, põlisrahvaste, kohalike kogukondade, ümberasujate, laste, puuetega inimeste ning haavatavas olukorras olevate inimeste õigustega, õigusega arengule, samuti seoses soolise võrdõiguslikkuse, naiste osatähtsuse suurendamise ja eri põlvkondade võrdse kohtlemisega;

tunnistades konventsioonis viidatud kasvuhoonegaaside sidujate ja reservuaaride kaitsmise ja suurendamise olulisust;

märkides kõikide ökosüsteemide, sealhulgas ookeanide, terviklikkuse tagamise ja elurikkuse (mõnes kultuuris tuntud ka kui emake Maa) kaitse olulisust kliimamuutuste ohjamisel ning kliimaõigluse mõiste olulisust mõnede jaoks;

kinnitades hariduse, koolituse, üldsuse teadlikkuse ja osaluse, teabele avaliku juurdepääsu ja kõiki tasandeid hõlmava koostöö olulisust kokkuleppes käsitletud küsimuste puhul;

tunnistades riigi kõigi tasandite ja eri osalejate kohustuste olulisust kliimamuutusi käsitlevate meetmete rakendamisel iga osalise seaduste järgi;,

samuti tunnistades, et jätkusuutlik elustiil ning jätkusuutlikud tarbimis- ja tootmismustrid, milles võtavad juhtrolli enda peale arenenud riikidest osalised, mängivad olulist rolli kliimamuutuste käsitlemisel;

on kokku leppinud järgmises:

Artikkel 1

Kokkuleppes kasutatakse konventsiooni artiklis 1 määratletud mõisteid. Samuti kasutatakse järgmisi mõisteid:

(a) *konventsioon* – Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kliimamuutuste raamkonventsioon, vastu võetud 9. mail 1992 New Yorgis;

(b) *osaliste konverents* – konventsiooniosaliste konverents;

(c) *osaline* – kokkuleppeosaline.

Artikkel 2

1. Tõhustades konventsiooni rakendamist ning selle eesmärgi saavutamist, on kokkulepe suunatud kliimamuutuste ohu suhtes võetavate ülemaailmsete meetmete tugevdamisele jätkusuutliku arengu ja vaesuse likvideerimise püüdluste kontekstis, muu hulgas::

(a) hoides ülemaailmse keskmise temperatuuri tõusu tuntavalt allpool 2 °C võrreldes tööstusrevolutsioonieelse tasemega ning püüdes piirata temperatuuri tõusu 1,5 kraadini võrreldes tööstusrevolutsioonieelse tasemega, tunnistades, et see vähendaks märkimisväärselt kliimamuutustega seotud riske ja mõjusid;

(b) suurendades võimet kohaneda kliimamuutuste ebasoodsa mõjuga ja parandades vastupanuvõimet kliima muutumisele ning edendades vähese kasvuhoonegaaside heitega arengut viisil, mis ei ohusta toidutootmist, ning

(c) viies rahastamisvood kooskõlla arenguteega, mis on suunatud vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliima muutumisele vastupidava arengu saavutamisele.

2. Kokkuleppe täitmisel juhindutakse võrdse kohtlemise ning riikide ühise, kuid diferentseeritud vastutuse ja vastava suutlikkuse põhimõttest riigiti erineva olukorra valguses.

Artikkel 3

Riiklikult kindlaksmääratud panusena kliimamuutuste ohjamiseks võetavatesse ülemaailmsetesse meetmetesse peavad osalised tegema artiklites 4, 7, 9, 10, 11 ja 13 määratletud ulatuslikke jõupingutusi ning nendest teada andma, et saavutada kokkuleppe artiklis 2 sätestatud eesmärk. Kõigi osaliste jõupingutused kujutavad endast edasiminekut aja jooksul, samas arvestades vajadusega toetada arenguriikidest osalisi käesoleva kokkuleppe tõhusaks täitmiseks.

Artikkel 4

1. Artiklis 2 sätestatud pikaajalise eesmärgi saavutamiseks seavad osalised endale sihiks jõuda ülemaailmse kasvuhoonegaaside heite haripunktini nii kiiresti kui võimalik, arvestades, et arenguriikidest osaliste jaoks võtab see kauem aega, ning alustada seejärel parimaid teadusandmeid kasutades heitkoguste kiire vähendamisega, et saavutada käesoleva sajandi teiseks pooleks tasakaal inimtekkeliste kasvuhoonegaaside heiteallikate ja sidujate lõikes, järgides võrdse kohtlemise põhimõtet ning toimides jätkusuutliku arengu kontekstis ja püüdes kõrvaldada vaesust.

2. Iga osaline määrab kindlaks oma järjestikused riiklikud panused, mida ta kavatseb täita, annab nendest teada ning säilitab nende taseme. Osalised rakendavad riiklikke kliimamuutuste leevendusmeetmeid, et täita riiklike panustega seotud eesmärke.

3. Osalise iga järjestikune riiklikult kindlaksmääratud panus kujutab endast edasiminekut osalise eelmisest riiklikult kindlaksmääratud panusest ja näitab osalise kõrgeimat võimalikku edasipüüdlikkuse taset, kajastades tema ühist, kuid diferentseeritud vastutust ja vastavat suutlikkust riigiti erineva olukorra valguses.

4. Arenenud riikidest osalised peaksid jätkama juhtrollis ning seadma kogu majandust hõlmavaid absoluutseid heitkoguste vähendamise eesmärke. Arenguriikidest osalised peaksid jätkama oma leevendusmeetmete tõhustamist ning neid innustatakse aja jooksul liikuma kogu majandust hõlmava kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise või sihttasemete seadmise suunas, võttes arvesse riikide erinevat olukorda.

5. Arenguriikidest osalistele antakse kooskõlas artiklitega 9, 10 ja 11 toetust käesoleva artikli rakendamiseks, tunnistades, et tõhustatud toetus arenguriikidest osalistele võimaldab neil võtta ulatuslikumaid meetmeid.

6. Kõige vähem arenenud riigid ja väikesaartel asuvad arenguriigid võivad valmistada ette oma eriolukorda arvestavad strateegiad, kavad ja meetmed kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks ning nendest teada anda.

7. Kliimamuutuste leevendamisega kaasnev soodne mõju, mis tuleneb osaliste kohanemismeetmetest ja/või majanduse mitmekesistamise kavadest, võib kaasa aidata käesoleva artikli kohaselt leevenduseesmärkide saavutamisele.

8. Andes teada oma riiklikult kindlaksmääratud panustest, esitavad kõik osalised teabe, mis on vajalik selguseks, läbipaistvuseks ja arusaadavuseks kooskõlas otsusega 1/CP.21 ja kõigi muude asjakohaste otsustega, mis on vastu võetud osaliste kohtumisena toimival osaliste konverentsil.

9. Iga osaline annab teada oma riiklikult kindlaksmääratud panuse iga viie aasta tagant kooskõlas otsusega 1/CP.21 ja kõigi muude asjakohaste otsustega, mis on vastu võetud osaliste kohtumisena toimival osaliste konverentsil, ning iga osalist teavitatakse artiklis 14 viidatud ülemaailmse kokkuvõtte tulemustest.

10. Osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents kaalub oma esimesel istungjärgul riiklikult kindlaksmääratud panuste ühiseid ajaraame.

11. Osaline võib oma riiklikult kindlaksmääratud panust igal ajahetkel suurendada, et tõsta edasipüüdlikkuse taset suuniste alusel, mis on vastu võetud osaliste kohtumisena toimival osaliste konverentsil.

12. Osaliste teada antud riiklikult kindlaksmääratud panused kantakse avalikku registrisse, mida peab sekretariaat.

13. Osalised peavad arvestust oma riiklikult kindlaksmääratud panuste üle. Pidades arvestust kasvuhoonegaaside inimtekkeliste heitkoguste ja heitkoguste sidumise üle riiklikult kindlaksmääratud panuste põhjal, edendavad osalised keskkonnaalast terviklikkust, läbipaistvust, täpsust, täielikkust, võrreldavust ja järjekindlust, ning tagavad, et ei toimu topeltarvestamist, juhindudes osaliste kohtumisena toimival osaliste konverentsil vastu võetud suunistest.

14. Riikliku panuse kindlaksmääramisel peavad osalised, tunnustades ja rakendades leevendusmeetmeid seoses kasvuhoonegaaside inimtekkeliste heitkoguste ja heitkoguste sidumisega võtma vajaduse korral arvesse konventsioonikohaseid olemasolevaid meetodeid ja suuniseid käesoleva artikli lõikes 13 sätestatu valguses..

15. Osalised võtavad kokkuleppe täitmisel arvesse nende osaliste muresid, kelle majandust kliimamuutuste ohjamiseks võetavad meetmed kõige rohkem mõjutavad, iseäranis arenguriikidest osaliste muresid.

16. Osalised, sealhulgas piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonid ja nende liikmesriigid, kes on jõudnud kokkuleppele tegutseda ühiselt käesoleva artikli lõike 2 alusel, teavitavad riiklikult kindlaksmääratud panuste esitamisel sekretariaati omavahelise kokkuleppe tingimustest, sealhulgas igale osalisele määratud heitetasemest asjakohase ajavahemiku kohta. Sekretariaat omakorda teavitab kokkuleppe tingimustest osalisi ja konventsioonile allakirjutanuid.

17. Iga sellise kokkuleppega ühinenud riik vastutab oma heitetaseme eest, nagu on sätestatud käesoleva artikli lõikes 16 viidatud kokkuleppes, kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 13 ja 14 ning artiklitega 13 ja 15.

18. Kui ühiselt tegutsevate osaliste tegevus toimub piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni raames ja koostöös sama organisatsiooniga, mis on ka ise käesoleva kokkuleppe osaline, on iga selle organisatsiooni liikmesriik eraldi ja samuti koos organisatsiooniga vastutav oma heitetaseme eest, nagu on sätestatud käesoleva artikli lõike 16 kohaselt teatatud kokkuleppes, kooskõlas käesoleva artikli lõigetega 13 ja 14 ning artiklitega 13 ja 15.

19. Kõik osalised peaksid püüdma koostada vähese kasvuhoonegaaside heitega arengu pikaajalised strateegiad ning nendest teada andma, silmas pidades artiklit 2 ning arvesse võttes riikide ühist, kuid diferentseeritud vastutust ja suutlikkust riigiti erineva olukorra valguses.

Artikkel 5

1. Osalised peaksid astuma samme konventsiooni artikli 4 lõike 1 punktis d viidatud kasvuhoonegaaside sidujate ja reservuaaride, sealhulgas metsade, kaitsmiseks ja laiendamiseks.

2. Osalisi innustatakse võtma meetmeid, et rakendada ja toetada, muu hulgas tulemuspõhiste rahaliste toetuste kaudu, olemasolevat raamistikku, mis on sätestatud asjakohastes suunistes ja otsustes, milles on konventsiooni kohaselt juba kokku lepitud: poliitilised lähenemisviisid ja positiivsed stiimulid metsade hävitamisest ja metsa seisundi halvenemisest tulenevate heitkoguste vähendamiseks mõeldud tegevuse toetamiseks ning metsade säilitamise, metsade säästva majandamise ja metsa süsinikuvaru suurendamise roll arengumaades; samuti alternatiivsed poliitilised lähenemisviisid ja positiivsed stiimulid, nagu ühised leevendus- ja kohanemismeetmed metsade terviklikuks ja säästvaks majandamiseks, vajaduse korral kinnitades ka lisaks CO_2-heite vähendamisele samalaadsete lähenemisviisidega seotud muu soodsa mõju stimuleerimise olulisust.

Artikkel 6

1. Osalised tunnustavad neid osalisi, kes otsustavad teha vabatahtlikku koostööd riiklikult kindlaksmääratud panuste täitmisel, et võtta ulatuslikumaid leevendus- ja kohanemismeetmeid ning edendada jätkusuutlikku arengut ja keskkonnaalast terviklikkust.

2. Osalised, kes osalevad vabatahtlikult koostöös, mis hõlmab rahvusvaheliselt ülekantud leevendustulemuste kasutamist riiklikult kindlaksmääratud panuste täitmiseks, edendavad jätkusuutlikku arengut ja tagavad keskkonnaalase terviklikkuse ja läbipaistvuse, sealhulgas juhtimises, ning rakendavad tõhusat arvepidamist, et tagada muu hulgas topeltarvestamise vältimine, kooskõlas suunistega, mis on vastu võetud osaliste kohtumisena toimival osaliste konverentsil.

3. Rahvusvaheliselt ülekantud leevendustulemuste kasutamine riiklikult kindlaksmääratud panuste täitmiseks on kokkuleppe kohaselt vabatahtlik ja selle kinnitavad meetmes osalevad osalised.

4. Kokkuleppe alusel luuakse mehhanism, mis toimib osaliste kohtumisena toimiva osaliste konverentsi volitustega ja juhtimisel ning mida osalised saavad vabatahtlikult kasutada, et panustada kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisse ja toetada jätkusuutlikku arengut. Mehhanismi järelevalvet teeb asutus, mille määrab osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents, ja mehhanismi eesmärgid on järgmised:

(a) edendada kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamist ja samal ajal toetada jätkusuutlikku arengut;

(b) stimuleerida ja soodustada osalise poolt volitatud avaliku sektori ja erasektori üksuste osalemist kasvuhoonegaaside heite mõju leevendamises;

(c) panustada heitkoguste vähendamisse selle osalise asukohariigis, kes saab kasu kliimamuutuste leevendamise meetmetest, mille tulemuseks on heitkoguste vähenemine ja mida saab kasutada ka teine osaline oma riiklikult kindlaksmääratud panuse täitmiseks, ning

(d) tagada üldine ülemaailmne heitkoguse vähenemine.

5. Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemist, mis tuleneb käesoleva artikli lõikes 4 kirjeldatud mehhanismist, ei või kasutada asukohariigist osalise riiklikult kindlaksmääratud panuse täitmise tõendamiseks, kui seda kasutab riiklikult kindlaksmääratud panuse täitmise tõendamiseks ka mõni teine osaline.

6. Osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents tagab, et osa käesoleva artikli lõikes 4 viidatud mehhanismi alusel elluviidud tegevusest saadavast tulust kasutatakse halduskulude katteks ning selliste arenguriikidest osaliste kohanemiskulude kandmise toetamiseks, kes on eriti haavatavad kliimamuutuste ebasoodsa mõju suhtes.

7. Osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents võtab oma esimesel istungjärgul vastu käesoleva artikli lõikes 4 viidatud mehhanismi eeskirjad, tingimused ja menetluskorra.

8. Osalised tunnistavad, et on oluline, et neile oleks kättesaadavad mitteturupõhised lõimitud, terviklikud ja tasakaalustatud lähenemisviisid, et kooskõlastatult ja tõhusalt aidata neil täita riiklikult kindlaksmääratud panuseid jätkusuutliku arengu ja vaesuse kõrvaldamise kontekstis; muu hulgas hõlmavad need lähenemisviisid vajaduse korral kliimamuutuste leevendamist, kliimamuutuste mõjudega kohanemist, rahastamist, tehnoloogiasiiret ja võimekuse suurendamist. Nende lähenemisviiside eesmärk on:

(a) toetada kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutuste mõjudega kohanemise püüdlusi;

(b) tõhustada avaliku ja erasektori osalust riiklikult kindlaksmääratud panuste täitmisel ning

(c) tagada võimalused kooskõlastamiseks eri vahendite ning asjaomaste institutsiooniliste süsteemide vahel.

9. Käesoleva artikli lõikes 8 viidatud mitteturupõhiste lähenemisviiside edendamiseks määratakse kindlaks jätkusuutliku arengu mitteturupõhiste lähenemisviiside raamistik.

Artikkel 7

1. Osalised kehtestavad ülemaailmse kliimamuutuste mõjudega kohanemise eesmärgi, mille saavutamiseks suurendatakse kohanemissuutlikkust, tugevdatakse vastupidavust ja vähendatakse haavatavust kliimamuutuste ebasoodsate mõjude suhtes,

eesmärgiga panustada jätkusuutlikku arengusse ja tagada piisavad meetmed kliimamuutuste mõjudega kohanemiseks, artiklis 2 sätestatud temperatuurieesmärki arvestades.

2. Osalised tunnistavad, et kliimamuutuste mõjudega kohanemine on ülemaailmne väljakutse, millega seisavad silmitsi kõik ja millel on nii kohalik, riiklik, regionaalne kui ka rahvusvaheline mõõde ning mis on nii võtmeküsimus ülemaailmsete kliimamuutuste ohu vastu suunatud meetmete rakendamises kui ka peamine võimalus inimeste, nende elatusallikate ja ökosüsteemide kaitsmiseks kliimamuutuste ohu eest ning milles tuleb arvesse võtta nende arenguriikidest osaliste pakilisi ja vahetuid vajadusi, kes on eriti haavatavad kliimamuutuste ebasoodsa mõju suhtes.

3. Arenguriikidest osaliste kohanemispingutuste tunnustamisel lähtutakse tingimustest, mille võtab vastu osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents oma esimesel istungjärgul.

4. Osalised tunnistavad, et praegu on kohanemisvajadus märkimisväärne ja suurem leevendamistase võib vähendada vajadust täiendavate kohanemispingutuste järele ning et suuremate kohanemisvajadustega võib kaasneda suurem kohanemiskulu.

5. Osalised teadvustavad, et kohanemistegevuses peaks järgima riiklikult juhitud, sooteadlikku, kaasavat ja täielikult läbipaistvat lähenemisviisi, arvestades haavatavate rühmade, kogukondade ja ökosüsteemidega, ning see peaks põhinema parimatel kättesaadavatel teadusandmetel ja võimaluse korral ka tavateadmistel, põlisrahvaste teadmistel ja kohalikel teadmussüsteemidel ning juhinduma nendest, eesmärgiga lõimida kliimamuutuste mõjudega kohanemine, kus kohane, asjakohaste sotsiaal-majanduslike ja keskkonna poliitikasuundade ja meetmetega.

6. Osalised tunnistavad kohanemispingutuste toetamise ja sellekohase rahvusvahelise koostöö ning arenguriikidest osaliste vajaduste arvestamise olulisust, iseäranis nende riikide puhul, kes on eriti haavatavad kliimamuutuste ebasoodsa mõju suhtes.

7. Osalised peaksid tugevdama oma koostööd kohanemistegevuse laiendamiseks, võttes arvesse Cancúni kohanemisraamistikku, sealhulgas seoses järgmisega:

(a) teabe, hea tava, kogemuste ja saadud õppetundide jagamine, sealhulgas niivõrd, kuivõrd need käsitlevad kohanemismeetmetega seotud teadusuuringuid, planeerimist, poliitikasuundi ja rakendamist;

(b) institutsiooniliste süsteemide, sealhulgas selliste konventsioonikohaste süsteemide tugevdamine, mis aitavad rakendada kokkulepet, et toetada asjakohase teabe ja teadmiste koondamist, ning tehnilise toetuse ja suuniste pakkumine osalistele;

(c) kliimaalaste teadmiste – sealhulgas teadusuuringud, kliimasüsteemi vaatlemine ja varajase hoiatamise süsteemid – parandamine viisil, mis annab teavet kliimateenistustele ja toetab otsuste tegemist;

(d) arenguriikidest osaliste abistamine tõhusate kohanemistavade ja -vajaduste, prioriteetide, kohanemismeetmete ja -pingutuste jaoks antud ja saadud toetuste kasutamisel ning probleemide ja puudujääkide väljaselgitamisel viisil, mis ühildub hea tavaga, ning

(e) kohanemismeetmete tõhususe ja vastupidavuse suurendamine.

8. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni eriorganisatsioone ja -asutusi innustatakse toetama osaliste jõupingutusi käesoleva artikli lõikes 7 viidatud meetmete rakendamisel, võttes arvesse käesoleva artikli lõikes 5 sätestatut.

9. Vajaduse korral osaleb iga osaline kliimamuutuste mõjudega kohanemise planeerimise protsessides ja meetmete rakendamises, sealhulgas asjakohaste kavade, poliitikasuundade ja/või panuste väljatöötamises või tõhustamises, mis võib hõlmata järgmist:

(a) kohanemismeetmete, -kohustuste ja/või jõupingutuste elluviimine;

(b) riiklike kohanemiskavade koostamine ja rakendamine;

(c) kliimamuutuste mõjude ja kliimamuutustest tuleneva haavatavuse hindamine, eesmärgiga sõnastada riiklikult kindlaksmääratud prioriteetsed meetmed, võttes arvesse haavatavas olukorras olevaid inimesi, paiku ja ökosüsteeme;

(d) kohanemiskavade, -poliitika, -programmide ja -meetmete seire, hindamine ja nendest õppimine, ning

(e) sotsiaal-majanduslike ja ökosüsteemide vastupidavuse suurendamine, muu hulgas majanduse mitmekesistamise ja loodusvarade jätkusuutliku majandamise kaudu.

10. Iga osaline peaks vajaduse korral esitama kohanemisteatise, mis võib sisaldada tema prioriteete, rakendamis- ja toetusvajadust, kavasid ja meetmeid, mis ei koormaks täiendavalt arenguriikidest osalisi, ning seda regulaarselt ajakohastama.

11. Käesoleva artikli lõikes 10 viidatud kohanemisteatis esitatakse ja seda ajakohastatakse vajaduse kohaselt regulaarselt kas muude teatiste või dokumentide, sealhulgas riikliku kohanemiskava, artikli 4 lõikes 2 viidatud riiklikult kindlaksmääratud panuse ja/või muu riikliku teatise osana või nendega koos.

12. Käesoleva artikli lõikes 10 viidatud kohanemisteatis kantakse avalikku registrisse, mida peab sekretariaat.

13. Kooskõlas artiklite 9, 10 ja 11 sätetega antakse arenguriikidest osalistele pidevat ja tõhusat rahvusvahelist toetust käesoleva artikli lõigete 7, 9, 10 ja 11 rakendamiseks.

14. Artiklis 14 viidatud ülemaailmses kokkuvõttes muu hulgas:

(a) tunnustatakse arenguriikidest osaliste kohanemispingutusi;

(b) soodustatakse kohanemismeetmete elluviimist, võttes arvesse käesoleva artikli lõikes 10 viidatud kohanemisteatist;

(c) antakse ülevaade kliimamuutuste mõjudega kohanemise ja sellekohase toetuse piisavuse ja tõhususe kohta ning

(d) antakse ülevaade üldistest edusammudest käesoleva artikli lõikes 1 viidatud ülemaailmse kohanemiseesmärgi saavutamisel.

Artikkel 8

1. Osalised tunnistavad kliimamuutuste ebasoodsa mõjuga, sealhulgas ekstreemsete ilmastikunähtuste ja aeglaselt kujunevate nähtustega, seotud kahju ja kahjustuste vältimise ning võimaluste piires vähendamise ja käsitlemise olulisust, samuti jätkusuutliku arengu rolli kahju ja kahjustuste tekkimise riski vähendamisel.

2. Kliimamuutuste tagajärgedest tingitud kahju ja kahjustuste käsitlemise Varssavi rahvusvaheline mehhanism kuulub osaliste kohtumisena toimiva osaliste konverentsi pädevusalasse ning mehhanismi võib laiendada ja tugevdada osaliste kohtumisena toimiva osaliste konverentsi otsuse alusel.

3. Osalised peaksid kliimamuutuste ebasoodsa mõjuga seotud kahju ja kahjustuste paremaks mõistmiseks rakendama koostöö ja tegevuse lihtsustamise põhimõttest lähtudes sellekohaseid meetmeid ja toetust, seda muu hulgas võimaluse korral Varssavi rahvusvahelise mehhanismi kaudu.

4. Arusaama, meetmete ja toetamise tõhustamiseks tehtava koostöö ja tegevuse lihtsustamine võib vastavalt hõlmata järgmist:

(a) varajase hoiatamise süsteemid;

(b) valmisolek hädaolukordadeks;

(c) aeglaselt kujunevad nähtused;

(d) nähtused, mille tagajärjel võivad tekkida pöördumatud ja jäävad kahjud ja kahjustused;

(e) põhjalik riskianalüüs ja -juhtimine;

(f) riskikindlustuse skeemid, kliimariskidega seotud kindlustuspuulid ja muud kindlustusvõimalused;

(g) mittemajanduslik kahju ning

(h) kogukondade, elatusallikate ja ökosüsteemide vastupidavus.

5. Varssavi rahvusvahelise mehhanismi raames tehakse koostööd kokkuleppe alusel moodustatud organite ja eksperdirühmadega ning kokkuleppest välja jäävate organisatsioonide ja ekspertasutustega.

Artikkel 9

1. Jätkates neile konventsiooniga pandud kohustuste täitmist, abistavad arenenud riikidest osalised rahaliselt arenguriikidest osalisi kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutuste mõjudega kohanemise valdkonnas.

2. Teisi osalisi innustatakse andma vabatahtlikult sellist toetust või jätkama selle andmist.

3. Osana ülemaailmsetest jõupingutustest peaksid arenenud riikidest osalised võtma juhtrolli, et koondada kliimamuutustega seotud rahalisi vahendeid mitmesugustest eri allikatest, vahenditest ja kanalitest – märkides seejuures avaliku sektori vahendite osatähtsust – eri tegevuste abil, muu hulgas toetades riigi juhitavaid strateegiaid ja võttes arvesse arenguriikidest osaliste vajadusi ja prioriteete. Selline kliimamuutustega seotud rahaliste vahendite koondamine peaks kujutama edasiminekut võrreldes seniste pingutustega.

4. Suuremate rahaliste vahendite pakkumise eesmärk peaks olema tasakaalu saavutamine kliimamuutuste mõjudega kohanemise ja kliimamuutuste leevendamise vahel, võttes arvesse riigi juhitavaid strateegiaid ja arenguriikidest osaliste vajadusi ja prioriteete, iseäranis nende riikide puhul, kes on eriti haavatavad kliimamuutuste ebasoodsa mõju suhtes ja kelle suutlikkus on oluliselt piiratud – näiteks kõige vähem arenenud riigid ja väikesaartel asuvad arenguriigid –, pidades silmas vajadust riiklike ja toetuspõhiste vahendite järele kliimamuutuste mõjudega kohanemise toetamiseks.

5. Arenenud riikidest osalised esitavad iga kahe aasta tagant kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed andmed seoses käesoleva artikli kohaldatavate lõigetega 1 ja 3, sealhulgas võimaluse korral arenguriikidest osalistele suunatava avaliku sektori vahendite kavandatud mahtude kohta. Teisi osalisi, kes vahendeid annavad, kutsutakse üles esitama kõnealust teavet vabatahtlikult iga kahe aasta tagant.

6. Artiklis 14 viidatud ülemaailmses kokkuvõttes võetakse arvesse asjakohast teavet, mida annavad arenenud riikidest osalised ja/või kokkuleppejärgsed organid kliimamuutustega seotud rahastamisel tehtud jõupingutuste kohta.

7. Arenenud riikidest osalised esitavad iga kahe aasta tagant läbipaistvat ja järjepidevat teavet arenguriikidest osaliste heaks riikliku sekkumise kaudu rakendatava ja antava toetuse kohta nende tingimuste, menetluskorra ja juhiste järgi, mille võtab vastu osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents oma

esimesel istungjärgul kooskõlas artikli 13 lõikega 13. Teisi osalisi kutsutakse üles niimoodi toimima.

8. Kokkuleppe finantsmehhanismiks on konventsiooni finantsmehhanism, sealhulgas seda täitvad organid.

9. Kokkuleppe rakendamist toetavad asutused, sealhulgas konventsiooni finantsmehhanismi täitvad üksused, seavad eesmärgiks tagada rahaliste vahendite tõhus kättesaadavus lihtsustatud kinnitusmenetluste ja suurendatud valmisoleku kaudu anda toetust arenguriikidest osalistele, eeskätt kõige vähem arenenud riikidele ja väikesaartel asuvatele arenguriikidele, nende riiklike kliimastrateegiate ja -kavade kontekstis.

Artikkel 10

1. Osalistel on ühine arusaam tehnoloogia arengu ja tehnoloogiasiirde täieliku elluviimise olulisusest, et suurendada vastupidavust kliimamuutustele ja vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid.

2. Osalised, märkides tehnoloogia olulisust kokkuleppekohaste leevendus- ja kohanemismeetmete rakendamisel ja tunnustades praeguseid jõupingutusi tehnoloogia kasutuselevõtu ja levitamise alal, tugevdavad koostööd tehnoloogia arendamise ja siirde vallas.

3. Konventsiooni alusel loodud tehnoloogiamehhanism toetab kokkuleppe täitmist.

4. Kokkuleppega luuakse tehnoloogiaraamistik, et anda üldised suunised tehnoloogiamehhanismi toimimiseks tehnoloogia arengu ja siirde alase tõhustatud tegevuse edendamiseks ja hõlbustamiseks, et toetada kokkuleppe täitmist, püüdes ellu viia käesoleva artikli lõikes 1 viidatud pikaajalisi eesmärke.

5. Innovatsiooni kiirendamine, innustamine ja võimaldamine on kriitiliselt oluline tõhusate pikaajaliste sammude astumiseks kliimamuutuste ohjamisel ning majandusliku kasvu ja jätkusuutliku arengu edendamiseks. Sellekohaseid püüdlusi toetatakse vajaduse kohaselt, muu hulgas tehnoloogiamehhanismi kaudu, ja rahaliste vahenditega konventsiooni finantsmehhanismi kaudu, koostööpõhisteks lähenemisviisideks teadus- ja arendustegevuses ning arenguriikidest osaliste jaoks tehnoloogiale ligipääsu lihtsustamiseks, eeskätt tehnoloogiatsükli varajastes staadiumides.

6. Arenguriikidest osalistele antakse toetust, muu hulgas rahalist toetust, käesoleva artikli rakendamiseks, sealhulgas koostöö tugevdamiseks tehnoloogia arendamise ja siirde vallas tehnoloogiatsükli eri staadiumides, et saavutada tasakaal kliimamuutuste leevendamise ja kliimamuutuste mõjudega kohanemise toetamise vahel. Artiklis 14 viidatud ülemaailmses kokkuvõttes võetakse arvesse kättesaadavat teavet jõupingutuste kohta, mis on seotud arenguriikidest osaliste toetamisega tehnoloogia arengu ja siirde vallas.

Artikkel 11

1. Võimekuse suurendamine peaks kokkuleppe kohaselt parandama arenguriikidest osaliste, eeskätt selliste riikide, kelle võimalused on kõige väiksemad – näiteks kõige vähem arenenud riigid –, samuti nende riikide, kes on eriti haavatavad kliimamuutuste ebasoodsa mõju suhtes – näiteks väikesaartel asuvad väikeriigid –, võimeid ja suutlikkust korraldada tõhusat kliimamuutuste vastu suunatud tegevust, mis hõlmab muuhulgas kohanemis- ja leevendustegevust ning peaks hõlbustama tehnoloogia arendamist, levitamist ja kasutuselevõttu, lihtsustama juurdepääsu kliimamuutustega seotud rahastamisele, soodustama hariduse, koolituse ja üldsuse teadlikkuse asjakohaseid aspekte ja toetama läbipaistvat, õigeaegset ja täpset teabeedastust.

2. Võimekuse suurendamine peaks olema riiklikult juhitud, põhinema riigi vajadustel ja nendele vastama ning soodustama riikidest, eelkõige arenguriikidest,

osaliste omavastutust, muu hulgas nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil. Võimekuse suurendamist peaksid suunama saadud õppetunnid, muu hulgas konventsiooni alusel rakendatud võimekusmeetmete rakendamisest saadud õppetunnid, ning see peaks olema tõhus, korduv, kaasav, laiapõhjaline ja sooteadlik protsess.

3. Kõik osalised peaksid tegema koostööd, et suurendada arenguriikidest osaliste võimet täita kokkulepet. Arenenud riikidest osalised peaksid suurendama toetust arenguriikidest osalistele võimekust suurendavate meetmete võtmiseks.

4. Kõik osalised, kes suurendavad arenguriikidest osaliste võimekust täita kokkulepet, muu hulgas regionaalsete, kahe- ja mitmepoolsete raamistike kaudu, annavad regulaarselt teada sellekohastest meetmetest. Arenguriikidest osalised peaksid regulaarselt andma teada edusammudest, mida nad on teinud kokkuleppe täitmiseks võimekust suurendavate kavade, lähenemisviiside, tegevuse või meetmete elluviimisel.

5. Võimekust suurendavat tegevust tõhustatakse kokkuleppe täitmise toetamiseks asjakohaste institutsiooniliste süsteemidega, mis hõlmavad asjakohaseid konventsiooni alusel loodud süsteeme, mis toetavad kokkuleppe täitmist. Osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents käsitleb oma esimesel istungjärgul otsust esialgsete võimekuse suurendamise institutsiooniliste süsteemide korralduse kohta ja võtab otsuse vastu.

Artikkel 12

Asjaoludest lähtuvalt teevad osalised koostööd selliste meetmete võtmisel, millega tõhustatakse kliimamuutustealast haridust, koolitust, üldsuse teadlikkust, üldsuse osalemist ning üldsuse juurdepääsu teabele, tunnistades nende sammude olulisust kokkuleppe alusel võetavate meetmete tõhustamisel.

Artikkel 13

1. Vastastikuse usalduse ning kindlustunde suurendamiseks ja kokkuleppe tõhusa rakendamise edendamiseks luuakse tegevuse ja toetuse läbipaistvuse tõhustatud raamistik, mis sisaldab paindlikkusmehhanismi, mis arvestab osaliste erinevat võimekust ning tugineb ühistele kogemustele.

2. Läbipaistvusraamistik tagab paindlikkuse käesoleva artikli rakendamisel neile arenguriikidest osalistele, kes seda oma võimeid silmas pidades vajavad. Nimetatud paindlikkus kajastub tingimustes, menetluskorras ja suunistes, millele on viidatud käesoleva artikli lõikes 13.

3. Läbipaistvusraamistik põhineb konventsioonist tulenevatel läbipaistvuskokkulepetel ja tõhustab neid, tunnistades vähim arenenud riikide ja väikesaartel asuvate arenguriikide eriolukorda, ning seda rakendatakse soodustaval, mittesekkuval, mittekaristuslikul viisil, austades riikide suveräänsust, vältides osaliste põhjendamatut koormamist.

4. Konventsioonist tulenevad läbipaistvuskokkulepped, sealhulgas riikide kliimaaruanded, iga kahe aasta tagant esitatavad kliimaaruanded ning iga kahe aasta tagant esitatavad ajakohastatud kliimaaruanded, rahvusvaheline hindamine ja läbivaatamine ning rahvusvaheline konsulteerimine ja analüüs moodustavad osa kogemusest, mille alusel töötatakse välja käesoleva artikli lõike 13 kohased tingimused, menetluskord ja suunised.

5. Tegevuse läbipaistvuse raamistiku eesmärk on tagada artikli 14 alusel koostatava ülemaailmse kokkuvõtte jaoks selge arusaam kliimamuutuste vastu suunatud tegevusest, pidades silmas konventsiooni artiklis 2 sätestatud eesmärki, sealhulgas selgust ja edusammude seiret osaliste individuaalsete, artikli 4 alusel riiklikult kindlaksmääratud panuste täitmisel, ning artikli 7 kohastest osaliste kohanemismeetmetest,

kaasa arvatud hea tava, prioriteedid, vajadused ja puudujäägid.

6. Toetuste läbipaistvuse raamistiku eesmärk on tagada selgus asjaomaste üksikosaliste poolt artiklite 4, 7, 9, 10 ja 11 kohaste kliimamuutuste vastu suunatud tegevusteks toetuste andmises ja saamises ning võimaluse korral anda täielik ülevaade rahaliste toetuste kogusummast, et võtta neid aspekte arvesse artikli 14 alusel koostatavas ülemaailmses kokkuvõttes.

7. Iga osaline esitab regulaarselt:

a) riikliku inventuuriaruande inimtekkeliste heitkoguste kohta kasvuhoonegaaside allikate ja sidujate lõikes, mis on koostatud valitsustevahelise kliimamuutuste rühma poolt hea tavana aktsepteeritud meetoditel ja mille on heaks kiitnud osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents;

b) teabe, mis on vajalik selleks, et jälgida edusamme artikli 4 alusel riiklikult kindlaksmääratud panuse rakendamisel ja täitmisel.

8. Iga osaline peaks asjakohasel juhul esitama ka teabe kliimamuutuste mõjude ja nendega kohanemise kohta kooskõlas artikliga 7.

9. Arenenud riikidest osalised esitavad ja teised osalised peaksid esitama teabe rahaliste, tehnoloogiasiirde ja võimekuse suurendamise toetuste kohta, mis on antud arenguriikidest osalistele kooskõlas artiklitega 9, 10 ja 11.

10. Arenguriikidest osalised peaksid esitama teabe artiklite 9, 10 ja 11 kohaselt vajalike ja saadud rahaliste, tehnoloogiasiirde ja võimekuse suurendamise toetuste kohta.

11. Teave, mille osaline esitab käesoleva artikli lõigete 7 ja 9 alusel, suunatakse läbivaatamiseks tehnilistele ekspertidele vastavalt otsusele 1/CP.21. Neil arenguriikidest osalistel, kes vajavad tulenevalt oma võimekusest abi võimekuse suurendamise vajaduste väljaselgitamiseks, aidatakse. läbivaatamise käigus neid vajadusi kindlaks teha. Lisaks osaleb iga osaline artikli 9 kohasteks jõupingutusteks tehtud edusammude ning oma rakendamistegevuse ja riiklikult kindlaksmääratud panuse täitmise mitmepoolses lihtsustatud hindamises.

12. Tehnilised eksperdid võtavad käesoleva lõike kohasel läbivaatamisel arvesse osalise antud toetust ning seda, kuidas osaline on riiklikult kindlaksmääratud panust rakendanud ja täitnud. Läbivaatamise käigus tuuakse välja ka valdkonnad, milles osaline saaks tulemusi parandada, ning antakse ülevaade esitatud teabe kooskõlast käesoleva artikli lõikes 13 viidatud tingimuste, menetluskorra ja suunistega, võttes arvesse paindlikkust, mida osalisele võimaldatakse käesoleva artikli lõike 2 alusel. Läbivaatamisel pööratakse erilist tähelepanu arenguriigist osalise võimetele ja olukorrale.

13. Osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents, lähtudes kogemustest läbipaistvust puudutavate konventsioonikohaste kokkulepete alal ning täpsustades käesolevas artiklis sätestatut, võtab oma esimesel istungjärgul vastu, nagu kohane, ühised tingimused, menetluskorra ja suunised meetmete ja toetuste läbipaistvuse kohta.

14. Käesoleva artikli rakendamiseks antakse arenguriikidele toetust.

15. Toetust antakse jätkuvalt ka arenguriikidest osalistele, et suurendada tegevuse läbipaistvust.

Artikkel 14

1. Osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents teeb perioodiliselt ülemaailmse kokkuvõtte kokkuleppe täitmisest, et hinnata ühiseid edusamme kokkuleppe eesmärgi ja pikaajaliste sihtide saavutamisel. Seda tehakse põhjalikul ja toetaval viisil, võttes arvesse kliimamuutuste leevendamist, kliimamuutuste mõjudega kohanemist ning rakendamise ja toetamise vahendeid, ning võrdse kohtlemise ja parima kättesaadava teadusteabe valguses.

2. Osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents teeb esimese ülemaailmse kokkuvõtte aastal 2023 ning seejärel iga viie aasta järel, kui osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents ei otsusta teisiti.

3. Ülemaailmse kokkuvõtte tulemus annab osalistele teavet nende meetmete ja toetuste ajakohastamiseks ja tõhustamiseks riiklikult kindlaksmääratud viisil kokkuleppe asjaomaste sätete järgi ning ka rahvusvahelise koostöö tõhustamiseks kliimaga seotud meetmete rakendamisel.

Artikkel 15

1. Kokkuleppega luuakse mehhanism kokkuleppe sätete rakendamise toetamiseks ning nende paremaks järgimiseks.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 viidatud mehhanismi puhul on tegemist komiteega, mis koosneb ekspertidest ja on laadilt toetav ning toimib läbipaistvalt, mittevastandavalt ja mittekaristavalt. Komitee pöörab erilist tähelepanu osaliste suutlikkusele ja olukorrale.

3. Komitee tegutseb vastavalt tingimustele ja menetluskorrale, mille võtab vastu osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents oma esimesel istungjärgul, ning esitab igal aastal aruande osaliste kohtumisena toimivale osaliste konverentsile.

Artikkel 16

1. Osaliste konverents – konventsiooni kõrgeim organ – toimib osaliste kohtumisena.

2. Konventsiooniosalised, kes ei ole kokkuleppe osalised, võivad osaleda vaatlejana osaliste kohtumisena toimiva osaliste konverentsi iga istungjärgu menetlustes. Kui osaliste konverents toimib osaliste kohtumisena, teevad kokkuleppe alusel otsuseid üksnes selle kokkuleppe osalised.

3. Kui osaliste konverents toimib osaliste kohtumisena, asendab iga osaliste konverentsi juhatuse liiget, kes esindab konventsiooniosalist, kes asjaomasel hetkel ei ole selle kokkuleppe osaline, täiendav liige, kelle valivad osalised endi hulgast.

4. Osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents kontrollib regulaarselt kokkuleppe täitmist ning teeb oma volituste kohaselt otsused, mis on vajalikud kokkuleppe tõhusamaks rakendamiseks. Osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents täidab ülesandeid, mis on talle määratud selle kokkuleppega, ning:

(a) moodustab allorganid, mida peetakse vajalikuks kokkuleppe täitmiseks, ning

(b) täidab muid kokkuleppe täitmiseks vajalikke ülesandeid

5. Osaliste konverentsi kodukorda ning konventsiooni alusel kohaldatavat rahastamiskorda kohaldatakse *mutatis mutandis* kokkuleppe raames, välja arvatud juhul, kui osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents otsustab üksmeelselt teisiti.

6. Osaliste kohtumisena toimiva osaliste konverentsi esimese istungjärgu kutsub kokku sekretariaat koos osaliste konverentsi esimese istungjärguga, mille toimumine on kavandatud pärast kokkuleppe jõustumise kuupäeva. Edaspidi korraldatakse osaliste kohtumisena toimivate osaliste konverentside korralised istungjärgud koos osaliste konverentsi korraliste istungjärkudega, välja arvatud juhul, kui osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents otsustab teisiti.

7. Osaliste kohtumisena toimiva osaliste konverentsi erakorralised istungjärgud korraldatakse muudel aegadel, kui osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents peab seda vajalikuks, või mis tahes osalise esitatud kirjaliku taotluse alusel, tingimusel, et kuue kuu jooksul pärast seda, kui sekretariaat on osalistele taotluse edastanud, toetab seda vähemalt kolmandik osalisi.

8. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon ja selle eriorganid ning Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur, samuti iga nende liikmesriik või vaatlejad, kes ei ole konventsiooniosalised, võivad olla esindatud vaatlejana osaliste kohtumisena toimiva osaliste konverentsi istungjärkudel. Konverentsile võib lubada mis tahes riikliku või rahvusvahelise, valitsusasutusi esindava või valitsusvälise organi või asutuse, kes on pädev kokkuleppega hõlmatud küsimustes ja teatanud sekretariaadile oma soovist osaleda osaliste kohtumisena toimival osaliste konverentsil vaatlejana, välja arvatud juhul, kui vähemalt kolmandik kohal viibivatest osalistest on selle vastu. Vaatlejad lubatakse konverentsile ja nad võtavad sellest osa käesoleva artikli lõikes 5 osutatud korra kohaselt.

Artikkel 17

1. Konventsiooni artikliga 8 moodustatud sekretariaat toimib kokkuleppe sekretariaadina.

2. Sekretariaadi ülesandeid käsitlev konventsiooni artikli 8 lõige 2 ja sekretariaadi toimimise korraldust käsitlev konventsiooni artikli 8 lõige 3 kehtivad *mutatis mutandis* kokkuleppe suhtes. Lisaks täidab sekretariaat ülesandeid, mis on talle antud kokkuleppega ning osaliste kohtumisena toimiva osaliste konverentsi poolt.

Artikkel 18

1. Teadus- ja tehnoloogiaküsimustes nõu andev allorgan ning täidesaatev allorgan, mis on moodustatud konventsiooni artiklitega 9 ja 10, toimivad vastavalt kokkuleppe teadus- ja tehnoloogiaküsimustes nõu andva allorgani ning täidesaatva allorganina. Konventsiooni sätteid nende kahe allorgani toimimise kohta kohaldatakse *mutatis mutandis* kokkuleppe suhtes. Kokkuleppe teadus- ja tehnoloogiaküsimustes nõu andva allorgani ja täidesaatva allorgani kohtumiste istungjärgud peetakse vastavalt koos konventsiooni teadus- ja tehnoloogiaküsimustes nõu andva allorgani ja täidesaatva allorgani kohtumistega.

2. Konventsiooniosalised, kes ei ole kokkuleppeosalised, võivad osaleda vaatlejana allorganite kõikide istungjärkude menetlustes.

3. Kui konventsiooni artiklitega 9 ja 10 loodud allorganid täidavad ülesandeid kokkuleppega seotud küsimustes, asendab iga vastava allorgani juhatuse liiget, kes esindab konventsiooniosalist, kes asjaomasel hetkel ei ole kokkuleppeosaline, täiendav liige, kelle valivad osalised endi hulgast.

Artikkel 19

1. Allorganid või muud institutsioonilised süsteemid, mis on ette nähtud konventsiooniga või konventsiooni alusel, välja arvatud need, millele viidatakse kokkuleppes, toimivad selle kokkuleppe raames, kui nii on otsustanud osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents. Osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents määrab kindlaks ülesanded, mida hakkavad täitma nimetatud allorganid või institutsioonilised süsteemid.

2. Osaliste kohtumisena toimiv osaliste konverents võib nimetatud allorganitele või institutsioonilistele süsteemidele anda täiendavaid suuniseid.

Artikkel 20

1. Kokkulepe on avatud allakirjutamiseks riikidele ja piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonidele, kes on konventsiooniosalised, ning nimetatud riikidel ja organisatsioonidel on võimalik kokkulepe ratifitseerida, vastu võtta või heaks kiita. Kokkulepe on allakirjutamiseks avatud 22. aprillist 2016 kuni 21. aprillini 2017. Pärast seda on kokkuleppega võimalik ühineda alates päevast, mis järgneb kuupäevale, mil kokkulepe allakirjutamiseks suletakse. Ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirjad antakse hoiule hoiulevõtjale.

2. Iga piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioon, kes saab osaliseks, ilma et selle kokkuleppe osaliseks oleks mõni tema liikmesriikidest, on seotud kõigi kokkuleppest tulenevate kohustustega. Sellise piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni puhul, kelle üks või mitu liikmesriiki on osalised, määravad organisatsioon ja selle liikmesriigid vastutuse jaotuse kokkuleppest tulenevate kohustuste täitmiseks. Sel juhul ei ole nimetatud organisatsioonil ega selle liikmesriikidel õigust teostada sama ajal konventsioonist tulenevaid õigusi.

3. Piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioonid avaldavad ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirjas oma pädevuse ulatuse kokkuleppega reguleeritud küsimustes. Nimetatud organisatsioonid teavitavad igast sisulisest muudatusest oma pädevuse ulatuses ka hoiulevõtjat, kes omakorda teavitab osalisi.

Artikkel 21

1. Kokkulepe jõustub kolmekümnendal päeval pärast kuupäeva, mil vähemalt 55 konventsiooniosalist, kelle arvele üheskoos langeb vähemalt hinnanguliselt 55 % ülemaailmsest kasvuhoonegaaside koguheitest, on andnud hoiule ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja.

2. Üksnes käesoleva artikli lõike 1 kohaldamisel tähistab ülemaailmne kasvuhoonegaaside koguheide kõige ajakohasemat heitkogust, millest konventsiooniosalised on teada andnud kokkuleppe vastuvõtmise kuupäeval või enne seda.

3. Iga sellise riigi või piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni suhtes, kes ratifitseerib, võtab vastu või kiidab heaks kokkuleppe või ühineb sellega pärast seda, kui käesoleva artikli lõikes 1 esitatud jõustumistingimused on täidetud, jõustub kokkulepe kolmekümnendal päeval pärast kuupäeva, mil asjaomane riik või piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioon annab hoiule ratifitseerimis-, heakskiitmis- või ühinemiskirja.

4. Käesoleva artikli lõike 1 kohaldamisel ei loeta ühtegi piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni hoiule antud kirja selle organisatsiooni liikmesriikide hoiule antud kirja täiendavana.

Artikkel 22

Konventsiooni artikli 15 sätteid konventsiooni muudatuste vastuvõtmise kohta kohaldatakse *mutatis mutandis* kokkuleppe suhtes.

Artikkel 23

1. Konventsiooni artikli 16 sätteid konventsiooni lisade vastuvõtmise ja muutmise kohta kohaldatakse *mutatis mutandis* kokkuleppe suhtes.

2. Kokkuleppe lisad on selle lahutamatu osa ning kui sõnaselgelt ei ole ette nähtud teisiti, käsitatakse viidet kokkuleppele ühtlasi viitena kõigile selle lisadele. Nimetatud lisad piirduvad loendite, vormide ja muu sellise kirjeldava teadusliku, tehnilise, menetlusliku või haldusliku materjaliga.

Artikkel 24

Konventsiooni artikli 14 sätteid vaidluste lahendamise kohta kohaldatakse *mutatis mutandis* kokkuleppe suhtes.

Artikkel 25

1. Igal osalisel on üks hääl, välja arvatud käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud juhul.

2. Piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioon teostab oma hääleõigust enda pädevusse kuuluvates küsimustes häältearvuga, mis on võrdne tema nende liikmesriikide arvuga, kes on selle kokkuleppe osalised. Nimetatud organisatsioon ei teosta oma hääleõigust, kui mõni tema liikmesriikidest oma vastavat õigust teostab, ning vastupidi.

Artikkel 26

Kokkuleppe hoiulevõtja on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretär.

Artikkel 27

Kokkuleppe suhtes ei või teha reservatsioone.

Artikkel 28

1. Pärast kolme aasta möödumist kuupäevast, mil kokkulepe on osalise suhtes jõustunud, võib osaline hoiulevõtjale kirjaliku teate edastamisega igal ajal kokkuleppest taganeda.

2. Nimetatud taganemine jõustub ühe aasta möödumisel kuupäevast, mil hoiulevõtja sai kätte taganemisteate, või hilisemal kuupäeval, kui taganemisteates on märgitud hilisem kuupäev.

3. Iga osaline, kes taganeb konventsioonist, loetakse taganenuks ka kokkuleppest..

Artikkel 29

Kokkuleppe originaal, mille araabia-, hiina-, hispaania-, inglis-, prantsus- ja venekeelne tekst on võrdselt autentsed, antakse hoiule Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peasekretärile.

KOOSTATUD Pariisis kahe tuhande viieteistkümnenda aasta detsembri kaheteistkümnendal päeval.

SELLE TÕENDUSEKS allakirjutanud, olles selleks vastavalt volitatud, on kokkuleppele andnud oma allkirja.